

S stolpa na stolp

Prečenje Široke peči¹

Besedilo in Fotografiji: Vladimir Habjan

Martuljkova skupina ponuja obiskovalcu vrsto zanimivih, vendar dokaj težavnih grebenskih prečenj. Najdaljše je prav v smeri SV-JZ (Kukova špica-Škrnatarica-Dovški križ-Oltar-Visoki Rokav-Škrlatica), kjer tudi poteka osrednji greben skupine. Celotno prečenje je opisal Tine Mihelič v plezalnem vodniku Slovenske stene (2003). Najbolj znan in obiskan del prečenja je verjetno med Škrnatarico in Dovškim križem, ki po težavnosti ne sodi ravno v 'martuljski vrh', brez dvoma pa so 'cvetke' martuljskih prečenj naslednji grebeni: Oltar-Visoki Rokav, Visoki Rokav-Škrlatica, Spodnji Rokav-Visoki Rokav, Mali Oltar (Oltarček)-Oltar in prečenje Široke peči. Ti grebeni so tudi po težavnosti v samem vrhu. Precej manj obiskani, pa vseeno zanimivi, so še naslednji deli: Kališče-Spodnji Rokav, prečenje Šplevte in Kopic. Zaradi izredne krušljivosti je greben Oltar-Velika Martuljska Ponca manj primeren.

Kdor se bo lotil martuljskih grebenov, mora biti že malo 'nabrit' (tudi v spremstvu vodnika). Znašel se bo namreč v svetu strmih stolpov, izpostavljenih poličk, globokih škrb in v razkrojene skale, kjer ni prostora za omahljivost. Kaj torej človeka vleče v te divje, težko dostopne predele? Na to je težko odgovoriti, dejstvo pa je, da tudi takšni obstajajo. Po napornem in zahtevnem vzponu se boš znašel v neznanem in samotnem svetu, kjer se ti bo zazdelo - tako kot piše Tine - da si v nekem drugem svetu. Ali ni torej že samo to razlog za odločitev?

V nekem drugem svetu ...

Med pestro izbiro najzahtevnejših prečenj tega območja sem izbral Široko peč, goro v osrčju

Martuljkove skupine. Njena podoba iz Gozda Martuljka je neizgledna - čeprav ne najbolj vidna in v senci višjih vrhov - kipi v nebo vrsta njenih nasršenih stolpov. Ko zažarijo v večernem soncu, je podoba idealne lepote gore dovršena. Takšno boš morda videl po opravljenem vzponu, ko se boš vračal v dolino ... Da spada gora med najtežje dostopne vrhove Julijskih Alp, nam pove že podatek, da so prvič na vrh stopili šele 9. avgusta 1928! To so bili Skalaši in člani znamenite zlate naveze Joža Čop, Miha Potočnik in Stanko Tomišek, ki so opravili tudi prvo prečenje. Prvi vzpon v severni steni beležijo Joža Čop, Pavla Jesih in Miha Potočnik, ki so 25.6. 1928 preplezali Centralno smer (IV/III, 600 m). Prvo zimsko ponovitev prečenja je opravil naš član uredništva Andrej Stritar skupaj z Janezom Zupancem 1. 3. 1975.

Naj za začetek najprej povem, kako se sploh pride na vrh. Na voljo imaš dve možnosti: da prečiš od Dovškega križa (I, II in nekaj mest III) ali da se na greben vzpneš po eni od mnogih grap (II-III) iz Amfiteatra (do sem I, II, eno mesto III+) - to je idilična visokogorska krnica, po starem imenovana tudi Krnica za Široko pečjo, do koder prideš iz Gozda Martuljka mimo krnice Za Akom (Bivak III). Vzpon z juga je lažji. Do Dovškega križa lahko prideš tudi skozi Jugovo grapo (II-III, 300 m), ki pa v kopnem zaradi izredne krušljivosti (pravi kamnolom!) ni priporočljiva niti za vzpon niti za sestop. Kako najbolje izvedeš prečenje? Od vzhoda proti zahodu. Začneš na vzhodnem stolpu, do koder priplezaš iz Amfiteatra, do sem pa je najbližje iz Gozda Martuljka (dalo bi se priti tudi drugače, pa pustimo kaj še za drugič). Pa gremo na pot! Koliko stolpov te čaka? Počakaj do konca, pa boš videl!

¹ Opisano prečenje je plezalna tura, ki zahteva izurjeno navezo in alpinistično znanje. Op. ur.

Iz Gozda Martuljka se po zahtevni markirani poti vzpneš v krnico Za Akom. Znana pot te vodi po desni strani strme grape, ki jo polepšata dva slapova (s poti ju samo slišimo). Zgornji slap je tik pod izstopom poti, tu si lahko pri izviru natočiš vodo. S poti globoko spodaj vidiš poseke planine Jasenje, na nasprotni strani pa blage poteze gozdnih Karavank. Bivak III (kovinska, vendar prijetna 'konzerva') boš našel na gozdnem kuclju pet minut višje na desni (stezica). Prečenje je tako naporna tura, da je spanje več kot dobrodošlo. Tako boš doživel večer ob ognju pred bivakom in spanje v objemu okoliških vršacev ...

Takoj na začetku krnice se cepita dve strugi, zaviješ v levo in po njej dokaj vodoravno dolgo hodiš vse do skalnega zatrepa. Vso pot te spremlja kulisa martuljskih gora, od Kukove špice na levi, prek skrite Škrnatarice, markantne Široke peči, pa prek Oltarja in Ponc do Špika na skrajni desni. Usmeriš

se v široko grapo na desni, tam pa v desno ozko grapo. Zdaj gre zares! Če bo sneg, ne boš imel problemov, vendar je toplota zadnjih let naredila vzpon zahtevnejši, saj se poleti odkrijejo gladki in dokaj zahtevni pragovi, ki so običajno še mokri. Prvi gladki balvan, ki ti zapre pot, preplezaš po levi (III, 8 m), višje zaviješ levo na polico, kjer je spet kratek skok (II-III, 5 m, klin za spust), pred zaporo zaviješ levo na gredino, ki jo preplezaš po levem žlebu (II, 15 m, klin), in znajdeš se v lažjem svetu nad grapo. Vzpneš se do skalne zapore in po skrotnju desno na pomol. Takoj nad tabo se pne Vzhodni steber, levo pa je skok, ki te bo povedel proti Amfiteatru. Visok je približno 30 metrov in je v zadnjem delu najtežji (v začetku II, višje III+, več klinov, dva za spust). Nad skokom te na levem grebenčku čaka skromna vpisna knjiga. Si pred vhom v Amfiteater, ki je 'odprt' le na tej, vzhodni strani. Še nekaj lažjega prijetnega poplezavanja po

Krnica Amfiteater za Široko pečjo

gladkih ploščah ter hoje po napornem gručču in znašel se boš v luninem svetu! Vse naokoli strme stene, stolpi, nad tabo pa modro nebo. Ne gre drugače, kot da se ustaviš in občuduješ okolico.

... ob malem zabetoniranem križcu

Pred tabo je vzpon na vzhodni stolp. Prek melišč se vzpneš proti gladkim ploščam levo od vzhodnega stolpa. Tu začneš po lahkem žlebu (I-II) do skrotastega sveta, kjer dolgo prečiš v desno. Skozi krušljivo grapo se brez težav vzpneš na greben in desno na najbolj vzhodni stolp. Globoko spodaj se pokaže krnica Za Akom, še nižje vijuga Save. Zdaj začneš prečenje! Na drugi stolp stopiš brez problemov, z vrha pa sestopiš nazaj in ga zaradi težjega sveta obhodiš po levi. Tudi tretji stolp ni teža-

ven, za vrhom prečiš po severni strani (II, krušljivo). Vzpon po grebenu na četrti stolp ti prepreči najtežji skok grebena (IV, 6 m, klin), na drugi strani pa se prvič spustiš po vrvi v ozko škrbino (8 m). Si pred petim stolpom. Iz škrbine splezaš do skrotja (II-III, 15 m, plošče na levi) in nadaljuješ navzgor po gladki zajedi (II-III, 10 m) na greben, gladko ploščo obplezaš po izpostavljenem žlebu na severni strani in spet si v skrotju. Odkrije se šesti stolp, nato pa še sedmi, ki je vrh Široke peči, vendar te do tja čaka najgloblja škrbina grebena. Po grebenu prečiš do izdelanega spusta, prvič se spustiš 25 m, drugič 15 m (tudi drugi 'abzajl' je narejen, zelo krušljivo!). Še pred gruččem v grapi stopiš na rdečo polico, po kateri v desno priplezaš (II, 30 m) na gruč šestega stolpa. Po skrotju prečiš po levi strani grebena, dokler se ne odkrije prehod na vrh na desni (I). Tu je zadnja priložnost, da se ozreš nazaj, in odkrili se ti bodo vsi

Nažagan greben Široke peči z Dovškega križa

stolpi, ki si jih do zdaj preplezal, vključno z najbolj oddaljenim, vzhodnim, ki je od tod videti prav majcen. Do najvišjega stolpa preplezaš lahko škrbino (I). Mali zabetonirani križec je znak, da si na najvišjem vrhu! Vpišeš se v knjigo. Morda se lahko šele zdaj zares razgledaš naokoli, saj prej ni bilo ravno veliko časa za to ...

Od tod se greben počasi obrača v levo, proti jugu. Z glavnega vrha sestopiš v malo škrbino (klin). Osmi stolp obvoziš po mali polički na levi (vmes še en klin) in mimo malega stolpiča prečiš v škrbino. Tu po levi grapi vodi 'običajni' vzpon (možnost sestopa) iz Amfiteatra. Pred tabo je strmi deveti stolp in končno nekaj prijetnejšega plezanja, saj je bila skala do zdaj vse prej kot dobra. Naravnost po razu priplezaš na greben (III, 30 m, vmes klin za spust), po katerem izpostavljeno plezaš v naslednjo škrbino (I). Deseti stolp obvoziš po desni (na začetku gladka plošča, III+, 2 m) po polici (II) in se levo ob grapi vzpneš v naslednjo škrbino (čez ta vrh lahko tudi priplezaš, vendar sestop ni najbolj ugoden). Od tod naprej ni več večjih tehničnih in orientacijskih težav. Na enajsti stolp, ki ni več tako izrazit, kot so bili prejšnji, splezaš po grebenu (II) in sestopiš po skrotju desno pod grebenom do najnižje točke grebena med Široko pečjo in Dovškim križem. Od tod imaš možnost sestopa levo v Amfiteater, sestop pa je zelo krušljiv (II, v snegu precej lažje). Kako boš sestopil v dolino, se moraš odločiti že precej pred tem. Najugodnejše je seveda po običajni poti z Dovškega križa v Vrata. Za to pa je potrebna logistika. Prej pa moraš še na vrh Dovškega križa. Večjih težav do tja ni, čaka pa te nekaj iskanja najugodnejših prehodov v (in ob) krušljivem grebenu (mesta I in II) in znašel se boš na glavnem martuljškem grebenu. Od tod si boš lahko ogledal, kod si hodil (bolje plezal).

Opisal sem 'svojo' različico prečenja, ki je seveda subjektivna, možnosti drugačnih prehodov je še več. Ocena: plezalna smer III, gor in dol se nabere kar nekaj sto metrov. Plezanje je zahtevno zaradi krušljive skale in izpostavljenosti. Okvirni časi: do krnice Za Ak 2 - 2.30 ure, do Amfiteatra 3 ure, prečenje 3 - 5 ur, pa še sestop. Kje boš o vzponu lahko kaj prebral? Stanko Klinar: Sto slovenskih vrhov, Tine Mihelič: Slovenske stene in Igor Mezgec: Martuljek, plezalski vodniček. ●

Varstvo narave zares ali kar tako

Nadaljevanje uvodnika

Udeležencev je bilo malo, razviti transparent je bil neprimerljiv s površino parkirane »pločevine«. MW bi pač morala nastopati kot organizacija, organizirana vest zavednih planincev, saj se kot taka tudi predstavlja. Tudi cilji morajo biti mišljeni resno, torej morajo biti uresničljivi. Po javnih in odprtih cestah se pač ne hodi peš – ni zdravo. Kjer pa je promet prepovedan, ga ne sme biti. Mi pa kakor kje. Radi bi bili Švica, a ta leži na severni strani Alp, Slovenija pa na jugovzhodu. Kdaj je vetrnica za generator planinske kočice še sprejemljiva in kdaj je gozd vetrnih orjakov preveč za valovito pokrajino, se da ugotoviti; koliko elektrike je nujno in kdaj je za planinsko kočico (in vodo) preveč, tudi. Kdaj onesnažen pogled odtehta onesnažen zrak? Žal je v ozadju vedno denar, neznosna privlačnost investicij. Tudi planinci nimamo nič več pravic zato, ker smo planinci – torej samoumevno ljubitelji narave. Ob varstvu narave še vedno pademo na izpitu. Na strani ljubiteljev narave je kup nepovezanih (pogosto odvisnih) posameznikov in organizacij, na strani države interesi moči in kapitala, lepo združeni v enem samem ministrstvu s perverzним naslovom (in učinkom) »za energijo in okolje«. Ob pohlepu – najpogubnejši slovenski strasti – so to slabe perspektive.

Se oprostam, če te misli niso povsem v sozvočju z uradnimi smernicami. Pogubljajo nas namreč (ne)dejanja.